

KROPAJ, M. PRÁVNOFILOZOFICKÉ VÝCHODISKÁ PRÁVA DUŠEVNÉHO VLASTNÍCTVA

SILVIA LATTOVÁ

KROPAJ, M. *Právnofilozofické východiská práva duševného vlastníctva*. Bratislava: VEDA, vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 2013, 271 strán, ISBN 978-80-224-1314-5

V našom tzv. digitálnom veku je právo duševného vlastníctva konfrontované s neodkladnými otázkami budúceho progresívneho vývoja informačných technológií a s ním spojenými potrebami legislatívnej úpravy nových inštitútov autorsko-právnej ochrany. Aktuálne otázky vznikajúce v súvislosti s právom duševného vlastníctva, resp. s právom informačných technológií, sa zameriavajú napríklad na úvahy o (možnom) vývoji kognitívneho počítačového programu, o vytváraní a šírení chránených diel v online prostredí, či na problematiku vzájomného vyváženia práv autorov a užívateľov v digitálnom prostredí. V nadväznosti na tento rýchly technologický vývoj, ktorý sa nevyhnutne odzrkadľuje aj v odborných publikáciách a v záujme širokej verejnosti o toto právne odvetvie, je vydanie publikácie zaoberajúcou sa filozofickými a historickými východiskami určitého právneho odvetvia len ojedinelým zábleskom v mori právnickej literatúry.

V tejto súvislosti sa k problematike nevyhnutnosti prepojenia rôznych vedných disciplín vyslovuje v predslove k tejto zriedkavej publikácii aj prof. Švidroň: „*Základom a spojivom každého špecializovaného odboru však môže byť iba jeho vlastná filozofia a história. Inak je na ceste k tomu, aby vo svojich stále pribúdajúcich*

d'alších špecializáciách prestal rozumieť sám sebe, svojmu spoločenskému poslaniu, a napokon aby sa v nich možno celkom stratil či rozplynul.“

Je preto v čase, kedy sa nielen v Slovenskej či Českej republike, ale aj v rámci európskeho práva uvažuje nad reformou autorského práva, potrebné vrátiť sa k historickým a filozofickým hodnotám a princípom, inkorporovať tieto do platnej legislatívy a nahliadať na právo duševného vlastníctva interdisciplinárnou optikou? Bude možné odhaliť riešenia aktuálnych globálnych otázok práva duševného vlastníctva pozorným a vnímavým poohliadnutím sa do minulosti? Môžu byť inšpiratívne myšlienky pre tvorbu novej „digitálnej legislatívy“ ukryté v histórii, ktorá sa skutočne takýmto spôsobom opakuje?

Napriek takmer dokonalým technickým riešeniam, ktoré umožňujú ľuďom komunikovať bez potreby reálneho fyzického kontaktu, aj v digitálnom veku, obklopení fascinujúcim kybernetickým priestorom, zostávame stále živou bytosťou závislou na tlkote srdca. Vytváranie umeleckých diel, nech už bude prostriedkom na ich vytvorenie akákoľvek moderná technológia, bude stále závisieť od tvorivého vnímania sveta autora, jeho fantázie, zručnosti či talentu. Zostáva dúfať, že „základný“ morálny zákon pretrvá hlboko vnútri každého človeka, nech už jeho kroky vedú do akejkoľvek temnoty. V dnešných časoch sa síce viera v dobro môže zdať byť naivnou, avšak určite nie smiešnou.

Viac ako výstižným sa v tejto súvislosti javí byť odkaz profesora Švidroňa v publikácii *Právo duševného vlastníctva v informačnej spoločnosti a v systéme práva*: „Som presvedčený o tom, že Európa i globálny svet môžu ďalej pokročiť, zdravo rásť, pozitívne sa rozvíjať, iba cez hľadanie hodnôt, ktoré môžu byť čo najuniverzálnejšie prijateľné aj v takom rozmanitom svete, akým je ten „náš dnešný;...“

Aj s poukázaním na vyššie uvedené úvahy je viac než pravdepodobné, že táto monografia zaoberajúca sa právofilozofickými východiskami práva duševného vlastníctva nebude čitateľmi prijatá len ako zbierka filozofických, historických, psychologických či náboženských tvrdení a odkazov, pretože sama s určitosťou ponúkne aj možnosti ich ďalšieho praktického využitia.

Autor nás, krok po kroku, sprevádza deviatimi kapitolami svojej publikácie, v ktorých nás, okrem iného, zoznamuje napr. so širokospektrálnym náhľadom na základné hodnoty, ktoré sú (či by mali byť) vlastné každému človeku, s Trnavskou univerzitou, s princípmi a zásadami sociálneho (súkromného) života či s právom duševného vlastníctva vo svetle svojej vlastnej právnej filozofie.

Najtesnejšie sú s problematikou práva duševného vlastníctva späté najmä tretia a deviata kapitola monografie (*„Ludská bytosť, človek ako osoba, osobnosť tvorca – všeobecné právne a mimoprávne východiská“* a *„Právo duševného vlastníctva vo svetle svojej vlastnej právnej filozofie“*).

Tretia kapitola je venovaná ľudskej bytosti a osobnosti tvorca ako *„najvýznamnejšej hodnote“*. Táto obširne (aj s dôrazom na osobitosť práva duševného vlastníctva) približuje odlišné historické, filozofické a právne názory na človeka, či samotné bytie. Autor „bok po boku“ predstavuje rôzne významné osobnosti (napríklad prof. Hurdíka, či prof. Švidroňa, ale aj Sokrata, Artistotela alebo Nietzscheho) a ich pohľad na podstatu a chápanie človeka. To dáva čitateľovi možnosť konfrontácie vlastného presvedčenia a vnútorných hodnôt nielen s autorovými názormi, ale aj s názormi iných osobností z oblasti filozofie či práva. Napriek tomu, že hodnotové smerovanie autora je zrejmé od prvých strán tejto publikácie, bez predsudkov a s úprimnou snahou dopraje čitateľovi oboznámenie sa aj z (často) odlišnými, či rozpornými hodnotami

a myšlienkovými smermi. A práve rôznorodosť názorov, ako aj interdisciplinárna povaha predkladanej publikácie prispievajú k skutočnosti, že čitatelia môžu rovnako vášnivo súhlasiť, ako aj nesúhlasiť s prezentovanými názormi a argumentovať vlastným, hodnotovo odlišným prístupom.

Deviata kapitola nazvaná *Právo duševného vlastníctva vo svetle svojej vlastnej právnej filozofie* približuje pojmy práva duševného vlastníctva, napríklad používanie názvu „*osobné nemajetkové práva*“ (Viktor Knapp), „*osobnomajetkové práva*“ (Štefan Luby) či „*práva k nehmotným statkom*“ (Karel Knap), zaoberá sa interdisciplinárnymi aspektmi práva duševného vlastníctva a predstavuje aktuálne výzvy a možnosti ďalšieho rozvíjania oblasti práva duševného vlastníctva.

Autor v závere knihy sám uvádza „*zdá sa, že otázky všeludských hodnôt, človeka a zmyslu jeho ľudskej existencie, zásad vzájomného spolužitia a iné sa nemôžu vedecky spoľahlivo vyriešiť ani po ich reflektovaní v širších interdisciplinárnych súvislostiach. To však neznamená, že sa o ich vyriešenie netreba všemožne usilovať.*“

A tak si každý čitateľ môže v tejto publikácii nájsť, podľa svojich vlastných morálnych zásad a v súlade so svojim politickým, náboženským či iným presvedčením, vlastné závery týkajúce sa kategórií hodnôt, pravdy, spravodlivosti či lásky a tieto konfrontovať s názormi autora. To rovnako povedie k formulovaniu nových teórií či riešení súčasných otázok práva duševného vlastníctva, resp. práva vo všeobecnosti.

Napokon je potrebné upriamiť pozornosť na skutočnosť, že táto publikácia je nesmierne hodnotná aj pre odkazy na množstvo literatúry so širokým interdisciplinárnym záberom značne presahujúcim oblasť práva duševného vlastníctva.

Monografii mladého autora je možné s potešením popriať veľa úspechov na cestách, ktoré budú možno kľukaté a strmé, avšak

skrývajúce (na nečakaných miestach) množstvo myšlienkových pokladov, ktorých odhalenie prinesie čitateľovi o to väčšie potešenie a povzbudenie vo vlastnom vedeckom bádání.